

TRAJNOSTNA GRADNJA IN PRENOVA V ALPAH

MODUL 4: ZADOSTNOST IN UREJANJE PROSTORA

climalp, informacijska kampanja CIPRE

CIPRA

KAZALO

1	UVOD	3
2	ZADOSTNOST: ODGOVOREN RAZMISLEK O GRADNJI	4
3	REGIONALNO NAČRTOVANJE ZA MANJŠO PORABO VIROV	7
3.1	MANJŠA RAZPROSTRTOST MESTNIH OBMOČIJ, VEČ GOSTOTE	7
3.2	NARAVA IN ČLOVEK V SREDIŠČU UREJENEGA URBANEGA PROSTORA	8
3.3	PRIMER OBMOČIJ S POČITNIŠKIMI IN TURISTIČNIMI BIVALIŠČI	9
3.4	SOLIDARNO UREJANJE POKRAJINE	11
4	SKLEPNE BESEDE	12
5	BELEŽKI	13
6	VIRI IN POVEZAVE	14

Kolofon

Izdala: CIPRA International,
Im Bretscha 22, 9494 Schaan,
Lihtenštajn
T +423 237 53 53; F +423 237 53 54
www.cipra.org

Avtorji: Carole Piton, Claire Simon
Prevod: Maša Valentincic
Lektorat: Matej Vajda, Antonija Wieser
Postavitev strani: Carole Piton
Design: IDconnect AG
Fotografije: Alexandre Mignotte, Heinz
Heiss, Franz Schultze, Zeitenspiegel,
CIPRA, Nasa Goddard

April 2014

Na kratko o climalp

Climalp je informativna kampanja, ki jo CIPRA izvaja na celotnem območju Alp in katere osnovni namen je spodbuditi energijsko učinkovito gradnjo in obnavljanje stavb z lesom iz domače regije. Projekt climalp podpirajo Kneževina Lihtenštajn, Sklad Karla Mayerja (Vaduz) in Fondation Assistance Internationale (Triesenberg).

Trajnostna gradnja in prenova stavb v Alpah

Osnovno poročilo «Trajnostna gradnja in prenova v Alpah» je razdeljeno na 5 module.

- Modul 1: Zakaj trajnostna gradnja?
- Modul 2: Energija in stavbe
- Modul 3: Okolju prijazni materiali
- Modul 4: Zadostnost in urejanje prostora
- Modul 5: Položaj v alpskih državah

Vse module najdete v formatu pdf v štirih jezikih na www.cipra.org/sl/climalp.

UVOD

Gradbena panoga uporablja številne vire: tla, surovine za gradbene materiale, energijo za izvedbo gradbenih del, za rabo in recikliranje stavb. V Alpah so ti viri omejeni, vendar je kljub temu mogoče graditi in obnavljati bolj trajnostno: z upoštevanjem ekonomskih in socialnih izzivov, uporabo ekoloških in obnovljivih materialov, opustitvijo ogrevanja zaradi ukrepov za energijsko učinkovitost ali z rabo obnovljivih virov energije.

CIPRA s svojim projektom *climalp* že deset let izvaja informativno kampanjo o trajnostnem načinu gradnje, ki je učinkovit tako z energetskega vidika kot glede uporabe lokalnih gradbenih materialov. V letu 2014 se je CIPRA odločila posodobiti svoje iz več modulov sestavljeno osnovno poročilo. Primeri z alpskega območja obravnavajo in ponazarjajo zadostnost, energijsko učinkovitost, ekološke materiale in urejanje prostora. CIPRA želi širši javnosti in vsem zainteresiranim, ki jih gradbeni sektor neposredno zadeva (investitorjem, financerjem, strokovnjakom, študentom in drugim), predstaviti, kako lahko ta panoga stopi na pot, ki bo v skladu z načeli trajnostnega razvoja. Priložnost za dobro gradnjo ali dobro prenovu objekta večinoma obstaja samo enkrat v življenju! Odločitve, sprejete na začetku projekta morajo biti čim bolj odgovorne, saj bo le tako mogoče omejiti naš vpliv na okolje in zagotoviti ugodje stanovalcev.

Pričujoči modul obravnava vprašanja urejanja **prostora in zadostnosti**. Trajnost na področju gradnje se namreč ne konča pri stenah zgradb, temveč vključuje tudi pomisleke, ki so socialne, ekonomske in ekološke narave. Kolikšni so okoljski, energijski, ekonomski in družbeni stroški gradnje novih ali prenove starih zgradb? Najbolj ekološka gradnja je zagotovo tista, ki ni bila nikoli zgrajena.

Razpoložljive zazidljive površine so zlasti v Alpah redke, saj so omejene zaradi topografskih razmer in naravnih nesreč, pa vendar porabimo na prebivalca vedno več površine in opremljamo nova zazidljiva območja, ne da bi prej zagotovili učinkovite povezave z javnimi prevoznimi sredstvi in drugimi javnimi omrežji, kot sta voda in kanalizacija. Konflikti pri rabi zemljišč se pojavljajo pri «ravnih» in dostopnih zemljiščih (habitat, industrija, turizem/prosti čas, kmetijstvo, naravno okolje in ponori ogljika). Energijska učinkovitost ali prehod na uporabo obnovljivih virov energije ne zadoščata več, saj povzročata povratni učinek, to je še večjo porabo ali pojav novih konfliktov. Varčevanje z energijo, prostorom in naravnimi viri poteka prek usklajenega urejanja prostora in zadostnosti: porabiti manj in učinkoviteje. Čeprav tehnične in strateške rešitve obstajajo že dolgo časa, pa najdemo ključne izzive zmernosti predvsem v novi viziji politike urejanja prostora in družbe in v spremenjenem ravnanju posameznika.

ZADOSTNOST: ODGOVOREN RAZMISLEK O GRADNJI

Naš način gradnje in bivanja sta popolnoma v skladu z družbo udobja, ki se je razvilo iz svetovnega gospodarskega in političnega sistema, ki daje rasti, s tem pa porabi, absolutno prednost. Krhkost in končnost naravnih virov imata pri takem pristopu zgolj podrejeno vlogo.

Vendar pa se viri tako v Alpah kot tudi povsod drugje še nadalje zmanjšujejo. Energija, prostor, voda... vsak zgrajeni in naseljeni kubični meter pomeni gospodarski in okoljski strošek: manj tal, stroški gradnje in komunalnega urejanja, materiali, energija za ogrevanje in hlajenje, razsvetljava.

Čeprav se je energijska učinkovitost zgradb v zadnjih letih bistveno izboljšala, pa opazamo, da povzroča tudi nezaželene obratne učinke. Poraba energije po kvadratnem metru se sicer zmanjšuje zaradi standardov in prenove obstoječih zgradb, vendar pa so evropske stanovanjske površine vedno večje. Razlogi so demografskega (velike prazne hiše z eno samo ostarelo osebo, enostarševske družine, samske osebe) in družbenega značaja (prihodki prebivalcev, prostor kot sinonim za udobje, potreba po prostoru za hranjenje vedno večjega števila stvari, sekundarna prebivališča). V primerjavi z 31 m² leta 1984 ima danes Francoz v povprečju na voljo za bivanje 41 m² (INSEE, 2013). V Nemčiji se je celotna urbanizaciji in transportu namenjena površina povečala s 498 m² na prebivalca v začetku devetdesetih let na 569 m² leta 2007, kar ustreza povečanju za 14,3%. Razmerje med individualnimi in vrstnimi hišami se je v gradnji novih stanovanjskih stavb povečalo z 39,6% (1995) na 66% (2007) (Helmut Hiess, CIPRA compact: Prostorsko načrtovanje in podnebne spremembe, 2010). V Švici so se v obdobju 1979–2009 stanovanjske površine (zgradbe in pripadajoča zemljišča) povečale za 45%, medtem ko se je prebivalstvo povečalo samo za 18%. Industrijsko-obrtna območja so se povečala za 32%, medtem ko se je število delovnih mest povečalo samo za 10% (ARE, 2013).

Fotografija 1

Gradbišče – vsak zgrajeni in porušeni kvadratni meter ima ceno za okolje in podnebje.

Rezultat: poraba domačih virov energije in drugih naravnih virov (voda, tla...) na prebivalca in na leto se ne zmanjšuje, temveč ostaja stabilna oziroma se povečuje. Tu je treba upoštevati še stroške gradbenih del ter sive energije materialov in proizvodov za široko porabo.

Energijska učinkovitost in obnovljivi viri energije so sicer korak proti gospodarstvu, ki je bolj spoštljivo do naravnih virov, a sedaj je treba stvari pospešiti. Zadoštnost zahteva spremembo v načinu razmišljanja o naših potrebah in standardih udobja. To je občutno celovitejši pristop, saj temelji bolj na obnašanju kot na tehničnih ukrepih in politikah.

Fotografija 2

Center Rinka sredi male slovenske vasice Solčava združuje pod svojo streho turistično informacijsko točko za obiskovalce Solčavskega, restavracijo, pisarne za mlade podjetnike, javne večnamenske dvorane in stanovanja.

Gradnjo in potrošnje dobrin je treba ponovno pretehtati z vidika zadostnosti. To poteka v obliki ukrepov urbanističnega načrtovanja (glej naslednje poglavje), vendar pa tudi s spremembami na ravni politike in posameznikov, da razmislijo o našem načinu življenja in potrošnji. Cilj je obravnavati pojem zadostnosti v tistem delu, kjer je ta lahko pozitivna, da bo zelena in spontana, ne pa vsiljena ali zgolj sprejeta. To počne na primer italijansko Gibanje za veselo zmanjšanje porabe (Movimento per la decrescita felice). Ponovno je treba vlagati v koncept kakovosti življenja, vendar z drugimi vrednostmi in ne tistimi, ki danes prevladujejo. Ta pristop je v političnih razpravah še redek, vendar lahko že navedemo nekaj primerov z različnih področij: vrnitev in spodbujanje vožnje s kolesom, poudarjanje počasnosti v turizmu, deljena raba avtomobilov, kratke distribucijske poti ali gibanja, kot sta »Slow Food« in »Cittaslow«.

Na področju zmerne in odgovorne gradnje so možne različne rešitve, ki bi zmanjšale porabljene vire :

- izračunati in standardizirati energijsko porabo zgradb, ne samo po porabljenih kWh/m², temveč tudi po kWh na stanovanca
- uporabiti prazna stanovanja ali poslopja, usposobiti staro pred gradnjo novega
- omejiti velikost bivalnih površin prilagoditi občinsko zakonodajo na področju urbanizma – mesto Zürich na primer načrtuje zmanjšanje stanovanjske površine s 40 na 30 m² po prebivalcu (SIA, 2013)
- prilagoditi bivališča novim družinskim strukturam in spodbujati večgeneracijske pobude
- omejiti javne, izobraževalne in poslovne površine

- spodbujati prožnost, razvoj in večnamensko rabo zgradb z novimi načini uporabe za podaljšanje življenjske dobe zgradbe
- razmisliti o notranji reorganizaciji zgradb pred načrtovanjem širitvenih del
- spodbujati deljeno uporabo prostorov in skupnih pisarn
- uporabiti materiale, ki so enostavni za reciklažo v času gradnje, in reciklirati materiale med razgradnjo zgradb
- povečati ozaveščenost javnosti o gospodarjenju z energijo in vodo.

Ko zadostnost postane umetnost bivanja in ugodja

Poleg gradenj mora razmišljanje o zadostnosti iti še dlje in upoštevati tudi vse vidike življenja. Pri proizvodih široke potrošnje je treba dati prednost enostavnim in gospodarnim napravam, ki jih je možno popraviti in s tem podaljšati njihov življenjski cikel. Prav tako je treba okrepiti kratke distribucijske poti, ki varčujejo pri prevozu in spodbujajo lokalno gospodarstvo ter krepijo stike med potrošniki in proizvajalci. Zmanjšanje porabe naravnih virov (voda, energija, tla ...) mora biti prednostna naloga, saj jo je mogoče uravnati in spremljati s sodobnimi napravami, na primer z aplikacijami pametnih telefonov.

Na splošno bi lahko ponovno razmislili o načinu «posedovanja»: prostor in proizvode si lahko delimo, kot to že počnemo pri skupni uporabi avtomobilov, vrtov in prireditvenih prostorov. Zadostnost lahko izrazimo tudi s prilagodljivejšim načinom dela v podjetjih, taki primeri so delo na daljavo (da se omejijo prevozi na delo), delitev pisarniških in drugih prostorov in podobno. Vsak posameznik lahko razmisli o umestitvi dela v svojem življenju in se vpraša, ali moramo toliko delati, da «dobro» živimo?

Obravnavanje delovanja naših družb z zornega kota zadostnosti postavlja pod vprašaj številne vidike našega življenja in lahko odpre nove možnosti.

REGIONALNO NAČRTOVANJE ZA MANJŠO PORABO VIROV

Če si pogledamo odgovorne načine gradnje na širši ravni (stanovanjska četrt, občina, regija), daje regionalno načrtovanje prav tako številne možnosti za zmanjšanje porabe naravnih virov v Alpah.

Ekološko gradnjo pogosto povezujemo s podobo podnebne ekohiše ali pasivne hiše, predstavljene v naravi. V resnici družina, ki biva v individualni visokoenergijski hiši in uporablja osebno vozilo, porabi več energije kot družina, ki živi v običajni hiši in avtomobila ne uporablja.

Poleg tega je raba prostora, ki je potencialno zazidljiv v alpskem loku, omejena zaradi tveganj naravnih nesreč, morfologije terena in tudi drugih funkcij, ki jih ima zemljišče (naravne, kmetijske, rekreativne...). Na Tirolskem na primer znaša poselitvena površina samo osem odstotkov celotnega ozemlja.

Fotografija 3

Poleg porabe prostora pozidava pokrajine povzroča porast prometa in za okolje škodljivega toplogrednega plina.

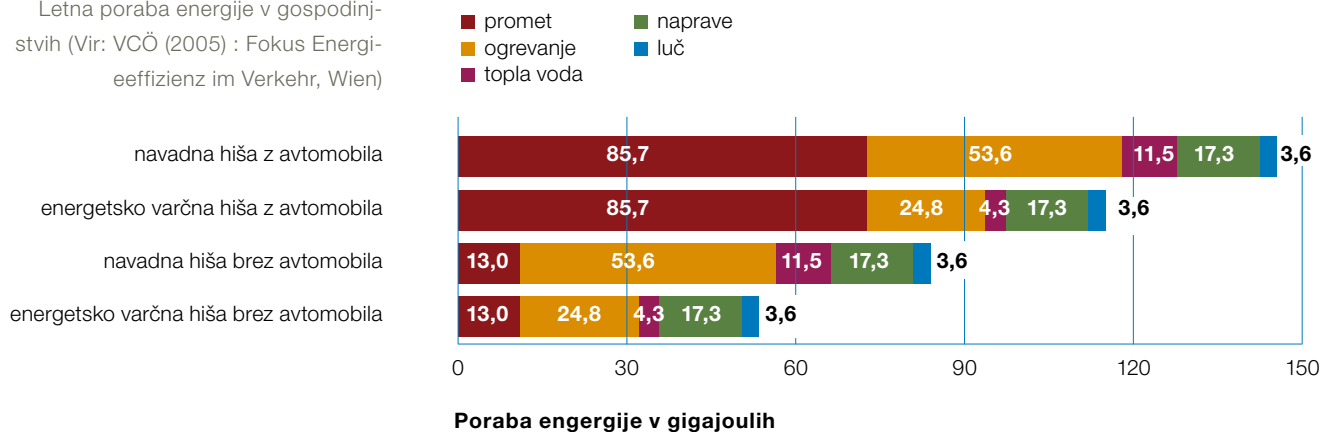
3.1

MANJŠA RAZPROSTRTOST MESTNIH OBMOČIJ, VEČ GOSTOTE

Širjenje mestnih območij je škodljivo za pokrajino in okolje (uničenje prostora in ekstenzivna raba virov za gradbeništvo in omrežja, rast individualne mobilnosti, izliv odpadnih vod v naravo iz posameznih gospodinjstev, ki niso priključena v kanalizacijsko omrežje. Širjenje se je povečalo zaradi tipov gradenj, kot so izolirane individualne hiše, nakupovalna središča, centri aktivnosti na zelenih površinah itd.).

Slika 1

Letna poraba energije v gospodinjstvih (Vir: VCÖ (2005) : Fokus Energieeffizienz im Verkehr, Wien)

Največji potencial za ublažitev posledic na okolje in glavne sinergije z drugimi trajnostnimi cilji so v gradnji in ohranitvi zelo gostih in kompaktnih urbanih struktur s prav tako gostimi in učinkovitimi mrežami javnih prevozov, v dobri mešanici funkcij in ureditvi zgradb, ki omogoča optimirano rabo energije.

Gostota gradenj je prav tako odločilnega pomena za učinkovitost ogrevalnega in ohlajevalnega sistema (ogrevanje pozimi in hlajenje poleti), ki bistveno izboljša učinkovitost toplarn.

Alpska urbana struktura ponuja dobro izhodišče za urbani razvoj z manj prometa. Linearne alpske vasi so zelo primerne za strukturo, ki daje prednost javnemu prometu. Mesta v Alpah imajo decentralizirano ali policentrično podobo (številna srednje velika mesta) in tradicijo kompaktnega bivanja. Cilj mora biti okrepitev obstoječih struktur in preprečitev prehoda v območja, ki ne bi bila več dosegljiva z javnimi prevoznimi sredstvi. V vaških strukturah oddaljenih regij se razširjanja naseljenih področij lahko izpeljejo le v obliki zgoščevanja naselij.

Postavitev, umestitev in usmeritev zgradb je zelo pomembna za učinkovitost uporabe pasivne, termične in fotovoltaične sončne energije. Nove zgradbe ne smejo zasenčiti sosednjih objektov, ki ne bodo mogli izkoristiti sonca, svetlobe in toplote ali proizvajati elektrike.

Fotografije 4 in 5

Zgostitev in združevanje gradenj sta rešitev tako za velika mesta kot za vasi: otroški vrtec Philippeville v Grenoblu/F je bil zgrajen nad podzemno garažo v središču mesta in zanj ni bilo potrebno novo zemljišče. V vasi Batschuns/A 6 solarnih hiš v pasu prepušča prostor kmetijskim dejavnostim.

Zgoščena poselitev je ravno tako pozitivna z vidika ekonomske in socialne trajnosti: mikroekonomski stroški za priključek na omrežje transportne, tehnične in družbene infrastrukture bodo omejeni. Obrati za proizvodnjo energije in sistemi javnega transporta so lahko izkoriščeni bolj učinkovito in z manjšimi stroški. Razdelitev stroškov javne infrastrukture poteka bolj družbeno pravično.

3.2

NARAVA IN ČLOVEK V SREDIŠČU UREJENEGA URBANEGA PROSTORA

Čeprav je zgostitev za načrtovanje rabe zemljišč v alpskem prostoru prednostna naloga, pa ne sme zapostaviti narave in kakovosti življenja prebivalcev. V okviru urbaniziranega prostora sta ekologija in zgostitev lahko vključena v številne vidike urejanja prostora:

- **Krepiti naravo in kmetijske površine v urbaniziranem prostoru:** drevesa, parki, zelene površine, ozelenjene stene in strehe, zelenjavni vrtovi v mestu prispevajo k vzpostavljanju mreže ekosistemov, varujejo biotsko raznovrstnost živali in rastlin ter poleti preprečujejo otoke vročine v središčih mest. Ta območja prav tako opravljajo vlogo con pronicanja in zadrževanja deževnice in omogočajo zmanjšanje nevarnosti poplav.

- **Razumno upravljati z zelenimi mestnimi površinami:** opustitev obdelave zelenih površin, uporaba lokalnih rastlinskih vrst, zmanjšanje uporabe pesticidov in kemičnih gnojil, uporaba živali za košnjo trave, ekološko upravljanje z zelenimi odpadki, kompost... Številne občine za upravljanje zunanjih površin danes sprejemajo «zelene načrte» ali «ničelno uporabo pesticidov».
- **Omogočiti pronicanje vode:** z omejevanjem nepropustnih površin na javnih površinah. Parkirni prostori bi bili lahko na primer polprepustni.
- **Razmisliti o obveznosti gradnje parkirnih površin in podzemnih garaž za vse nove zgradbe:** Parkirišča rabijo prostor in podzemne garaže povzročijo visoke finančne in okoljske stroške (uničenje tal, nezmožnost posaditve dreves). Če želimo (kratkoročno ali dolgoročno) razviti mesta brez avtomobilskega prometa, je treba najprej omejiti število javnih parkirišč, pa tudi gradnjo parkirnih mest pod zasebnimi hišami.
- **Zmanjšati javno razsvetlavo, razsvetlavo v praznih poslopih in nepotrebne osvetljene oznake in table ponoči:** navedeno prispeva k svetlobnemu onesnaževanju in predstavlja bistveni potencial varčevanja z energijo za javno upravo. Ulične svetilke v stanovanjskih četrtih vseh lihtenštajnskih občin so na primer ugasnjene med 00.30 in 5.30. Raziskave, ki so jih opravile nekatere občine, kažejo, da se s tem ukrepom strinja kar osemdeset odstotkov prebivalstva. V Franciji velja od 1. julija 2013 dalje prepoved uporabe svetlobnih panojev in osvetljevanja fasad med eno in šesto uro zjutraj.
- **Za javne površine upoštevati družbene in ekološke vidike:** javne površine morajo biti prijetne za uporabnike, da se ti tam dobro počutijo, imeti pa morajo tudi majhen vpliv na okolje. Tudi narava lahko na teh površinah najde svoje mesto. Uporabljeni materiali (tla, inštalacije, pohištvo in druga oprema) morajo biti ekološki in lokalni. Kot to velja za vse odgovorne gradnje, je treba vpliv na okolje obvladovati že med samimi gradbenimi deli. Obstaja tudi trajnostno certificiranje za javne površine (DGNB, LEED...).

Fotografija 6

Vrniti mesto naravi v mestih – streha nekdanje pošte v Bolzanu/1.

3.3

PRIMER OBMOČIJ S POČITNIŠKIMI IN TURISTIČNIMI BIVALIŠČI

Na turističnih območjih, kot so smučarska središča in obale jezer, so Alpe še posebno prizadete zaradi izzivov glede zadostnosti in prostorskega urejanja. Predvsem sekundarna bivališča povzročajo velike okoljske, ekonomske in socialne težave.

Tako imenovane «hladne» postelje, ki so v uporabi nekaj tednov na leto, so očiten primer zapravljanja virov za gradnjo in vzdrževanje bivališč in vse z njimi povezane

infrastrukture. Stanovalci sicer ne pridejo več kot nekaj tednov na leto, vendar običajno vsi istočasno, kar povzroča potrebe po infrastrukturi, ki mora biti kos vsakoletnim povečanim turističnim obiskom: ceste, vodno omrežje, čistilne naprave... Pokrajina je zelo degradirana in izven turistične sezone se te vasi spremenijo v mesta duhov. Obenem so sekundarna počitniška bivališča konkurenčna oddajanju sob v hotelih ter zvišujejo cene najema in nakupa stanovanj, kar kaznuje lokalne in sezonske prebivalce, iskalce stanovanj, in jih prisili v bivanje na manj privlačnih lokacijah, ki so daleč od kraja zaposlitve.

Medtem ko sekundarna bivališča predstavljajo komaj dvanajst odstotkov nepremičninskega parka za celotno Švico, postajajo razmerja veliko višja (25 % do 40 %) v alpskih kantonih, ki so močno turistično usmerjeni (Graubünden, Valais, Ticino). V občinah, ki so zelo turistično razvite, to razmerje pogosto presega 50 %. V francoskih Alpah iz statistik francoskega zavoda za statistiko Insee za leto 2010 izstopa dvajset alpskih občin, predvsem tistih z zimskošportnimi centri, kjer sekundarna bivališča predstavljajo več 70 % celotnih bivališč. To velja na primer za Chamrousse (92 %), Allos-Colmars (92 %) ali Saint-Martin de Belleville (91 %).

Sekundarna bivališča predstavljajo velik del turistične ponudbe, vendar pa je stopnja njihove zasedenosti zgolj 10 % do 27 % (Alpski signali 4, 2013). V Franciji znaša po podatkih, objavljenih v Guide Résidence Secondaire, povprečna dolžina bivanja 44 noči na leto.

Problematika sekundarnih bivališč je v Alpah zelo občutljiva tema. Če v določenih regijah, kot so Tirolska/A, Bavarska/D ali Južna Tirolska/I, zakonodaja omejuje delež sekundarnih bivališč v celotnem nepremičninskem parku, se občine drugih regij le redko odločajo za zmanjšanje gradnje novih sekundarnih bivališč. Čeprav njihovi lastniki ustvarjajo zgolj nizko dodano vrednost na lokalni ravni, imajo lokalne skupnosti kljub temu korist zaradi ekonomskih učinkov v gradbeništvu.

Na začetku leta 2012 je v Švici potekal referendum «za prenehanje z napadalnimi gradnjami sekundarnih počitniških rezidenc», kar je sicer sprejela večina švicarskega prebivalstva, vendar pa je bilo prebivalstvo gorskih kantonov večinoma proti. O predlogu zakona poteka razprava in zakon bi moral biti sprejet do konca leta 2013. Lex Weber želi omejiti delež turističnih sekundarnih bivališč v švicarskih občinah na dvajset odstotkov.

Fotografija 7

Ogrožena pokrajina, pritisk na nepremične, poraba virov, fantomske vasi: problematika počitniških stanovanj prinaša v Alpah okoljske, ekonomske in socialne izzive.

Prednost je predvsem v izboljšanju obstoječih gradenj, tako da se omeji število novih zgradb in povrne življenje vasetem. Možnosti, kako «pogreti» prazne postelje, so:

- preveriti dejansko rabo bivališč in predlagati alternative lastnikom stanovanj, ki so prazna ali malo zasedena
- spodbujati oddajanje ali prisiliti v oddajo in/ali delitev, sprememba obstoječih bivalnih površin v najemniške ali hotelirske (na primer s koncepti, kot so Ferienpark, «Albergo diffuso»...)
- spodbujati obnovo obstoječih kapacitet za zmanjšanje porabe energije in izboljšanje udobnosti stanovanj
- uporabiti stanovanjske kapacitete za lokalno prebivalstvo
- spodbujati uporabo izven visoke turistične sezone z raznolikostjo ponudbe
- diverzifikacija gospodarstva v gorskih območjih z drugih uvedbo aktivnosti, ki prinašajo lokalne gospodarske koristi in predstavljajo alternativo dejavnostim, vezanim na gradnje in špekulacije z nepremičninami

3.4 **SOLIDARNO UREJANJE POKRAJINE**

Zadostno in trajnostno urejanje pokrajine ne more potekati brez volje močne lokalne politike, aktivne vključitve prebivalcev ter sodelovanja med občinami in na različnih političnih ravneh. Alpske občine pogosto delujejo vsaka zase in sledijo svojim lastnim ciljem in interesom, ne da bi pri tem sodelovale s sosednjimi občinami, pa naj gre za urbanizem ali opravljanje javnih storitev.

Odgovornosti je treba prenesti z majhnih občinskih enot na višjo raven. Občine, ki so med seboj geografsko povezane, morajo prevzeti in skupno načrtovati prostorsko urejanje, ne da bi pri tem popolnoma izgubile svoja pooblastila za odločanje. Morebitne spore bi lahko reševale službe za mediacijo na višji ravni. Prostorske strategije, kot so Agenda 21, načrti za podnebje in energijo ali načrti za trajnostni razvoj, so za teritorialne skupnosti dober instrument. Te pobude bi lahko potekale na občinski, medobčinski ali regionalni ravni.

Na številnih drugih obrobni območjih mora biti cilj spodbujanje ekonomskega regionalnega razvoja za zmanjšanje nepotrebnih prevozov v zelo oddaljena zaposlovalna središča. Vzporedno s tem je treba okrepiti socialni kapital občin, da bi občinska raven lahko zagotavljala trajnostni in samostojni razvoj. Samoodločanje občin za potrebe urejanja prostora bi moralo biti povezano z učinkovitim sistemom spodbud in sankcij.

Finančne pomoči, dodeljevanje sredstev v okviru finančne izravnave, dovoljenja, izdana na višjih političnih in upravnih stopnjah, je treba vezati na obveznost upoštevavanja z viri varčnega urbanega razvoja (tla, energija, voda...).

Fotografija 8

Načrtno ozaveščanje javnosti in upoštevanje njenega mnenja sta pogosto predhodna pogoja za uspešno uporabo prostorskega načrtovanja.

SKLEPNE BESEDE

Tudi najbolj odgovorne, ekološke in energijsko učinkovite gradnje porabijo energijo, vodo, material in tla. Ti viri kot tudi zemljišča so v Alpah še posebej omejeni in zanje velja nasprotje interesov. Tak primer so krajine v gorah, ki so se spremenile s sekundarnimi počitniškimi bivališči.

Gradbeno panogo in področje nepremičnin je treba ponovno pretehtati ob upoštevanju vidika strogosti in trajnosti. Bistvenega pomena je urejanje prostora na skladen način, ki daje prednost zadostnosti, ekologiji in zgostitvi.

Čeprav so vsi družbeni dejavniki pozvani k razmisleku o lastnem načinu bivanja, gradnje in obnove, pa igrajo bistveno vlogo lokalne skupnosti: urejanje sosek, določanje in izvajanje urbanističnih načrtov in standardov, podpora prebivalcem in pobudam (subvencije, ozaveščanje...). Alpski prostor, regija, ki je še posebno prizadeta zaradi podnebnih sprememb in pritiska gradenj na pokrajino in okolje, bi morala prevzeti pionirsko vlogo na področju gradenj, zmerni uporabi virov in trajnostnega ter solidarnega urejanja.

VIRI IN POVEZAVE

Viri:

- Compact: Prostorsko načrtovanje in podnebne spremembe, 2010, <http://www.cipra.org/fr/projets-climatique/cc.alps/compacts/>
- CIPRA Info št. 87: Počitniška stanovanja kot izziv – veliko prostora za malo koristi, 2008, <http://www.cipra.org/fr/alpmedia/publications/3334/>
- SIA, Congrès sur la sobriété (Kongres o zadostnosti), junij 2013, <http://www.sia.ch/fr/themes/energie/congres-sobriete/>
- Alpski signali 4: Trajnostni turizem v Alpah, 2013, <http://www.alpconv.org/fr/publications/alpine/default.html>
- Guideline alpstar «Toward carbon neutral Alps – make best practice minimum standard» (Na poti k podnebno nevtralnim Alpam – naredimo primere najboljše prakse za minimalne standarde), <http://www.alpstar-project.eu/>
- La gestion foncière au cœur du devenir des territoires alpins, Revue de Géographie alpine 98-2, 2010, <http://rga.revues.org/1180>
- ARE, 2013, <http://www.are.admin.ch/>
- INSEE, 2013, <http://www.insee.fr/fr/>
- Akcijski načrt Alpske konvencije: Podnebje, 2009, <http://www.alpconv.org/fr/ClimatePortal/actionplan/default.html>
- Movimento per la decrescita felice <http://decrescitafelice.it/>

Raziskave, ki so jih opravili nacionalni predstavniki CIPRE:

- CIPRA Francija: Floriane Le Borgne, Jean-Loup Bertez
- CIPRA Italija: Francesco Pastorelli, Giovanni Santachiara
- CIPRA Švica: Christian Lüthi, Elmar Grosse-Ruse
- CIPRA Nemčija: Stefan Witty
- CIPRA Slovenija: Anamarija Jere, Tomislav Tkalec, Matevž Granda

Nadaljnje koristne povezave:

www.cipra.org/sl/climalp